

EEN WERELD VOL FANTASTISCHE VERHALEN

FANTASTISCHE VERHALEN UIT

SURINAME &

DE ANTILLEN

SPROOKJES, MYTHEN EN LEGENDEN

BERT OOSTERHOUT

Inhoud

Verantwoording	7
Inleiding	8
Antilliaanse verhalen	11
Hoe de spinnen op Curaçao ontstonden	11
Kompa Nanzi en de teerpop	13
Kompa Nanzi en Baas Tijger	16
Kompa Nanzi en Temekoe Temebè	19
Schildpad en Aap	23
Kompa Nanzi en Vriend Krekel	25
Nanzi en zijn Vriendin Isabel	27
Kompa Nanzi, Zeze en de koning	29
Kompa Nanzi gaat een weddenschap aan met Zeze	32
Kompa Nanzi en de prinses	35
Kompa Nanzi en de tijger	39
Hoe Kompa Nanzi de duivel ertussen nam	42
Peter Morris en de duivel	45
Jack de reuzendoder	50
Creoolse verhalen	53
Anansi als geneesheer	53
Stank voor dank	56
De koning van de Verdachte Geluiden	58
Smijter	61
Kapitein ziet liever geen vuur	63
Hoe Anansi zijn schuldeisers betaalt	66
Anansi, vriend Olifant en Walvis	70
Iedere volwassen man moet een rood zitvlak hebben	73
Anansi, het Konijn en de Tijger	76
De Hond, de Brulaap en de Tijger	79
Smeed-, timmer- of bakkerspin	82
Anansi als kindermid	86
Hoe Broer Anansi een varken kreeg en verloor	90

Anansi en de bliksem	93
Kripta en de staart van het Duivelsopperhoofd	97
Het land van moeder Soemba	100
De prins die in een vogel veranderde	103
Indiaanse verhalen	106
De ontvoering van Maiwie	106
Penero en zijn zwager	108
Hoe het ongeluk over de mensen kwam	110
De geest van een schimmelplant redt een Indiaans meisje	118
De vrouw die een bosgeest nabootste	120
Amanna en haar praatzieke man	121
Uitdrijving van een priester uit de Indiaanse hemel	123
Uitdrijving der Indianen uit de hemel van de paters	127
Een jaguar die in een vrouw veranderde	130
Verklarende woordenlijst	133
Lijst van geraadpleegde literatuur	136

Creoolse verhalen

Anansi als geneesheer

Er leefde eens een wonderschoon, liefvallig meisje, de enige dochter van de gouverneur. Vooral om haar schoonheid had ze tal van bewonderaars die met haar wilden trouwen. Het waren niet alleen mensen, die naar haar hand dongen, maar ook allerlei dieren, vissen en vogels. Spin Anansi was natuurlijk ook van de partij.

Alle mededingers zouden zo gelukkig zijn als ze het mooie meisje hun vrouw mochten noemen, maar geen van allen was het nog gelukt aan de eis van haar ouders te voldoen. 'Alleen hij', zo hadden dezen bepaald, 'zal onze dochter tot vrouw hebben, die ons de tand van een olifant ten geschenke geeft'. Ook aan Anansi was deze voorwaarde gesteld, maar hij, listiger dan de andere vrijers, liet zich er niet door afschrikken of moedeloos maken, hij begon meteen na te denken hoe hij in het bezit van een olifantstand zou kunnen komen. De slimme Anansi had spoedig zijn plan gemaakt, en hij ging meteen aan het werk om het uit te voeren. Hij zocht een schop en een lang dik touw, en ging daarna met zijn gereedschap naar een hoge berg. Hier aangekomen legde hij het touw neer en begon met zijn schop tot aan de voet van de berg een weg aan te leggen, die hij zo breed maakte als hij dacht dat de olifant lang was. Toen hij daarmee klaar was trok hij erop uit, op zoek naar een olifant.

Al heel gauw ontmoette hij er een, die aan het wandelen was.

'Vriend Olifant', begon Anansi dadelijk, 'hoe is het? Zul-len we samen gaan spelen – je weet wel, ons oude spel boven op de berg?' Hoewel Olifant zich niet kon herinneren dat hij het ooit met Anansi gespeeld had, vond hij het toch wel prettig, en hij antwoordde: 'Goed, laten we gaan spelen.'

Boven gekomen nam Anansi het trouw en zei tot Olifant: 'Hier, neem dit touw, en bind het stevig om mijn lichaam; dan moet je mij een duwtje geven, en dan laat je mij de berg

afrollen op de weg die ik heb gegraven. Als ik beneden ben aangekomen, moet je hard naar beneden hollen, en zo gauw mogelijk het touw losmaken.'

Zo gezegd, zo gedaan. Olifant verheugde zich koninklijk, toen hij Anansi de berg zag afrollen. Toen Olifant beneden was aangekomen en zijn speelkameraad bevrijd had, zei Anansi: 'Dit spelletje vind ik kostelijk, vind je ook niet, vriend Olifant? Nu ben jij aan de beurt, dus laten we samen weer naar boven gaan.'

Dat deden ze, en toen ze weer boven op de berg waren aangekomen, zei Anansi: 'Zo vriend, ga nu op de grond liggen, dan bind ik jou vast.' Olifant deed wat Anansi hem gevraagd had, en toen snoerde Anansi het touw zo stevig om zijn vier poten, dat hij er niet een meer bewegen kon. Daarna liep Anansi zo snel hij als kon nog eens de weg heen en weer om – naar hij zei – te zien of de weg in orde was. Maar slimme Anansi deed het om op verschillende afstanden grote stenen langs de weg te kunnen rollen, precies waar de kop van de Olifant zou moeten passeren.

Toen Anansi daarmee klaar was, zei hij tot Olifant: 'Ziezo, mijn beste vriend, nu kan jij er op los gaan', en op hetzelfde ogenblik gaf hij hem zo'n krachtige duw, dat hij dadelijk in beweging kwam. Toen Olifant echter aan het rollen was, stootte hij telkens zo hard tegen een van de stenen die langs de weg lagen, dat ten slotte een van zijn tanden afbrak. Haastig liep nu Anansi naar beneden en pakte de afgebroken tand.

Intussen was Olifant beneden aangekomen en woedend riep hij in zijn benarde toestand Anansi toe, dadelijk naar beneden te komen om hem te bevrijden. Maar Anansi schreeuwde hem toe: 'Nee, vriend Olifant, dat zal ik wel laten; ik hoef me heus niet zo nodig door jou te laten vermoorden want dat zou je ongetwijfeld doen; je begrijpt immers best, dat ik het spelletje alleen maar verzonnen heb, om een van je mooie tanden te kunnen bemachtigen!'

Anansi nam nu een dikke stok en sloeg net zo lang op Olifant los, tot de dood erop volgde. Nu pas nam Anansi de tand

op, verpakte hem goed in een hoop gras, en begaf zich met zijn kostbare last op weg naar de vader van het mooie meisje. Eindelijk zag hij, vermoeid en wel, diens woning voor zich liggen – en na een kwartier zwoegens was zijn doel bereikt. Wat klopte zijn hart van vreugde bij de gedachte dat hij het schone meisje nu spoedig de zijne mocht noemen!

Voordat Anansi echter naar de woning toe ging, moest hij even in het struikgewas terzijde van de weg gaan en het kostbare pak zolang neerleggen. Juist kwam toen een man, 'Blindeman' bijgenaamd, voorbij. Hij zag het pak liggen, haalde de olifantstand eruit te voorschijn, raapte zijn schat op en liep er zo snel als hij kon mee naar de woning van de gouverneur. Hij behoorde immers ook tot de vrijers van de dochter. Toen hij binnentrad en de mooie tand aan de ouders liet zien, gaven zij meteen hun toestemming voor het huwelijk.

Kort daarna kwam ook Anansi aan bij de woning, maar hij was te laat: hij kon kwaad worden en volhouden dat Blindeman hem had bestolen, hij kon roepen dat de tand zijn rechtmatig eigendom was, het hielp allemaal niets; verdrietig moest hij voor Blindeman het veld ruimen. Men schold hem op de koop toe nog voor leugenaar en bedrieger uit.

Een paar dagen daarna werd de gouverneur ziek, en de slimme Anansi wist van diens toestand gebruik te maken, om toch zijn doel te bereiken. 's Nachts, toen de zieke in een diepe slaap lag, sloop hij heimelijk in de ziekenkamer, en maakte hij met een geldstuk de aars van de gouverneur dicht, zodat zijn stoelgang moest ophouden. De toestand van de zieke verergerde hierdoor snel. De omstanders deden alles wat in hun vermogen lag om de stoelgang te bevorderen, maar alles was vergeefs, en de zieke werd hoe langer hoe zwakker.

Toen de nood het toppunt had bereikt en niemand meer raad wist, verscheen plotseling Anansi, die aanbood om de zieke te genezen, onder voorwaarde dat men alles wat hij verlangde blindelings zou toestaan. Men moest beloven dat men hem als loon alles zou schenken wat hij maar vragen zou.

Nadat de verontruste verwanten zijn verlangens hadden

goedgekeurd, liet hij dadelijk een vuur aanleggen, vroeg toen om een grote tobbe met water en twee stenen om de tobbe erop te kunnen zetten. Daarna nam hij allerlei kruiden en gooide die in het water. Hij probeerde de tobbe op de twee stenen te zetten, maar de tobbe kon niet blijven staan. Anansi wist echter raad en riep dat hij, als derde steunpunt voor de tobbe, het hoofd van Blindeman wilde hebben.

Hoe vreselijk het ook was, de eenmaal gedane belofte moest gehouden worden. Men sloeg het hoofd van Blindeman af en bracht het aan Anansi. Toen de tobbe vast boven het vuur stond, liet Anansi de zieke erboven plaatsen. Terwijl hij hem met de inhoud van de tobbe goed waste, viel eindelijk het geldstuk door de hitte naar beneden – en onmiddellijk trad de zo lang uitgebleven stoelgang op, waardoor de zieke snel beter werd.

De vreugde over Anansi's succes was zo groot, dat Anansi, toen hij als loon de dochter tot vrouw vroeg, zij ook met vreugde aan hem gegeven werd.

Moraal: Wie een ander besteelt, krijgt vroeg of laat de verdiende straf.

Stank voor dank

Broer Anansi bezoekt Vriend Houtworm, die bezig was verschillende vleesgerechten te bereiden. Hij zoutte, peperde, rookte, kookte, braadde en stoofde. Broer Anansi watertandde bij dit alles en vroeg: 'Tjonge, tsjonge, Vriend Houtworm, waar heb je zoveel vlees vandaan gehaald?'

Vriend Houtworm wou hem dit niet vertellen, want hij dacht: 'Als het in de pot op is, dan is het in de lepel ook op.' Dat betekent zoveel als: 'als de bron uitgeput raakt, houden de middelen ook op.' Maar Broer Anansi mocht wel een hapje meeëten. Onder het eten smeekte Broer Anansi Vriend Houtworm echter om toch medelijden met hem te hebben en hem te vertellen waar hij toch al dat vlees vandaan haalde. 'Wel', zei Vriend Houtworm, 'als ik vlees no-

dig heb neem ik mijn mes en mijn korf en ga naar de stal van de koning, waar Zus Koe woont, die een grote lachebek is. Als ik daar ben kietel ik Zus Koe, die dan met wijd geopende bek begint te lachen, en dat duurt dan een paar uur. Ik loop dan door de open bek van Zus Koe naar binnen, en snij daar zoveel vlees uit haar buik als ik maar kan meenemen.'

Nadat Broer Anansi het hele verhaal gehoord had, vroeg hij aan Vriend Houtworm om hem bij de eerstvolgende vleesroof mee te nemen; de goedhartige vriend stemde daarin toe.

Op de vastgestelde dag gingen Broer Anansi en Vriend Houtworm met hun messen en hun korven naar de stal van de koning. Vriend Houtworm kietelde Zus Koe, die ook haar bek open deed om een hele tijd te gaan lachen. Meteen gingen de beide vleesrovers door de open bek van Zus Koe naar binnen en zo kwamen ze in haar buik. Ze hadden al bijna hun korven vol vlees gesneden, toen Broer Anansi de onhandigheid beging om de levensader van Zus Koe door te snijden. Hij merkte dit echter net op tijd en kroop, toen Zus Koe haar laatste adem uitblies, met zijn korf haar bek uit. Achter hem viel de bek dicht, waardoor Vriend Houtworm in de buik van de dode Zus Koe gevangen bleef zitten.

Kort daarop heerste er in het paleis grote ontsteltenis: Zus Koe, de beste koe van de koning, was plotseling gestorven. Omdat de oorzaak niet bekend was, wilde de koning haar lijk in de rivier laten gooien. Maar Broer Anansi voorkwam dit door te zeggen: 'Laat Zus Koe's lichaam niet zonder onderzoek weggooien, mijn koning. Zus Koe was immers niet ziek en de dood moet een oorzaak hebben. Zij is vermoord en als u mij wat vlees, en daarbij nog wat geld wilt geven, zal ik de moordenaar aanwijzen.'

De koning vond dit goed en Broer Anansi sneed meteen de buik van het vermoorde dier open. Hij zou, zodra Vriend Houtworm te voorschijn zou komen, deze doden en het lijk naar de koning brengen. Maar dat ging nog niet zo gemakkelijk, omdat Vriend Houtworm zich diep in de darmen had

verscholen. Na voelen en tasten ontdekte Broer Anansi hem.

Broer Anansi nam toen een knots en sloeg de darmen plat. Met zijn oor tegen de ingewanden aangedrukt zei hij: 'Nou, als Vriend Houtworm er nog was, zou hij zeker zijn deel van het vlees krijgen.' Vriend Houtworm riep toen met zwakke stem: 'Ik ben er nog Broer Anansi, ik ben er nog.'

Toen hij dit hoorde hamerde Broer Anansi wel twee keer zo hard op de darmen, daarna luisterde hij weer en hij riep luid: 'Nou, als Vriend Houtworm er nog was, zou hij zeker zijn deel van het vlees krijgen.'

Daarop klonk de stem van Vriend Houtworm nog veel zwakker dan de eerste keer: 'Ik ben er nog Broer Anansi, ik ben er nog.'

Broer Anansi sloeg nu opnieuw met dubbele kracht en legde voor de derde keer zijn oor tegen de darmen, terwijl hij schreeuwde: 'Nou, als Vriend Houtworm er nog was, zou hij zeker zijn deel van het vlees krijgen', maar dit keer zweeg Vriend Houtworm: hij was doodgeslagen.

Nu hij zeker was, dat Vriend Houtworm niet meer in leven was, opende Broer Anansi met zijn mes de darmen en toonde het lijk van Vriend Houtworm aan de koning. De koning, die dacht dat er recht geschied was, keerde de beloofde premie aan Broer Anansi uit. Die gaf met het vlees van Zus Koe een groot feest. De verteller van dit Anansi-verhaal, die ook op het maal gevraagd werd, moest toch bij het naar huis gaan even denken aan die arme Vriend Houtworm. 'Tja', dacht hij, 'van je vrienden moet je het maar hebben'.

De koning van de Verdachte Geluiden

Er was eens een groot diner op het gouvernement. Onder de aanwezigen bevond zich ook een grote ruwgebouwde dikke mulat. Plotseling klonk er aan tafel een onderdrukt geluid: 'Poewie', en meteen verspreidde zich een onaangename geur in de zaal. Alle gasten knepen hun neus met hun vingers dicht en ieders blik richtte zich op de mulat, die doodsbleek werd

en angstig voor zich uit keek. Zonder hem echter de tijd te geven om iets te zeggen, snauwde de gouverneur hem driftig toe: 'Dus jij bent het, nietwaar, jij vuile neger! Nee, voor zoiets bestaat geen excuus. Iemand die zich zo op het gouvernement kan laten horen is ook niet geschikt om het land te dienen. Ik ontsla je dus op staande voet!'

Hierna riep de gouverneur zijn schildwachten, die op wacht stonden in de eetzaal, en gaf ze de opdracht om die smeerlap de deur uit te mijten. Dezen gehoorzaamden en traptten de stinkzak de zaal uit, hoewel ze niet vonden dat hij zo'n grote misdaad begaan had.

Enmaal op straat geschopt, liep de mulat als een krankzinnige rond. Hij wist niet waar hij heen moest gaan, en hij kon zich wel de haren uit zijn hoofd trekken van wanhoop. 'Ontslagen ben ik, en zonder werk, door een onschuldig geluidje, dat ik nog zo heb proberen te bedwingen. O, wat een schande! Ik zou wensen dat de aarde haar mond kon openen om mij te verzwelgen!'

Een van de beste vrienden van de mulat, die van het voorval gehoord had, zocht de ontslagene op en gaf hem de raad om onmiddellijk naar de koning van de Verdachte Geluiden te gaan en aan hem te vertellen wat er gebeurd was. Deze koning woonde nogal ver, ergens in een onderaards paleis.

De mulat besloot deze raad te volgen en ging meteen op weg. Na een hele tijd zoeken kwam hij eindelijk bij het bedoelde paleis. Hij liet zich bij de koning aandienen en hij werd zeer vriendelijk ontvangen. De koning van de Verdachte Geluiden luisterde meelevend naar alles wat de mulat te vertellen had. 'Ja, mijn koning', zo eindigde de mulat, 'die gemene onderdaan van jou heeft ervoor gezorgd dat ik eerloos ontslagen ben, en nu ben ik brodeloos'.

'En zou je het bedoelde geluid nog herkennen als jet het nog eens hoorde?' vroeg de koning hem. De mulat knikte: 'Ja mijn koning.' Toen gebod de koning al zijn onderdanen om zich meteen te laten horen. Onmiddellijk daarna weerklonken de verdachte geluiden ook, eerst de geurloze, hardere: 'pr-

rrooo... prrroa...' enzovoort, en daarna ook de riekende, zachtere: 'poef... paf...' enzovoort, maar bij elk van deze schudde de mulat ontkennd het hoofd en sprak: 'Nee, dat is het niet.'

Eindelijk piepte het bekende, zachte: 'Poewie...' en niet alleen aan de klank maar ook aan de stank herkende de mulat zijn belager, en riep: 'Dit is de misdadiger!'

De koning zei toen tegen de mulat: 'Deze onderdaan van mij is de ondeugendste van allemaal. Hij overvalt fatsoenlijke mensen soms op ongelegen tijden, ook al proberen ze hem van zich weg te houden. Bovendien dringt hij dan aan iedereen zijn geur op. Ik zal er dus voor zorgen dat die deugniet het je vergoedt.'

Nu verplichtte de koning het poewietje om de mulat zoveel goud en zilver uit te keren als deze voor zijn hele leven nodig zou hebben. En de mulat keerde een tijdje daarna met een kar vol schatten huiswaarts. In zijn blijdschap vertelde hij onderweg aan iedereen, wat een geluk hem ten deel gevallen was. Ook Broer Anansi moest het verhaal aanhoren. Hij luisterde aandachtig en besloot ook een poging te wagen om op dezelfde manier rijk te worden. Met veel moeite gelukte het hem dan ook om een uitnodiging om te dineren op het gouvernement te krijgen.

Nu had de mulat bij zijn verhaal vergeten te vertellen, door welke van de Verdachte Geluiden hij aan zijn rijkdommen was gekomen, en Broer Anansi dacht: 'Hoe harder het geluid, hoe groter de rijkdom die me ten deel zal vallen.'

Toen Broer Anansi aan het diner aan tafel was gezeten, deed hij zijn best om zich zo hard mogelijk te laten horen. Het geluid dat hij voortbracht klonk als een oorverdovend: 'Prooo...'

Na het horen van zoiets verschrikkelijks liet de gouverneur Broer Anansi op de bekende manier door de schildwachten de zaal uit schoppen. Maar onze vriend jammerde niet, integendeel, hij haastte zich verheugd naar het paleis van de koning van de Verdachte Geluiden, waar hij onaangediend bin-

nenstormde. Zonder de koning zelfs de tijd te gunnen om hem te vragen wat hem was overkomen, ging hij vreselijk tegen de onderdanen van de koning schelden, en hij beschuldigde ze van verraad.

‘Koning’, loog hij, ‘die vuile onderdaan van je heeft mij op het gouvernement een smerige streek geleverd. Ik werd daarvoor als een schooier weggejaagd! Daarom ben ik hierheen gekomen om een grote vergoeding van hem te eisen!’

De koning vroeg toen aan Broer Anansi of hij het misdadige geluid zou herkennen als hij het hoorde, waarop Broer Anansi antwoordde: ‘Nou en of.’

Daarop gebood de koning zijn klinkende onderdanen om zich weer in volgorde te laten horen. Al bij de eerste en hardste riep Broer Anansi uit: ‘Hij heeft me te pakken gehad’, maar in plaats van dat de koning nu het prrrrooo-prrrroa-geluid verplichtte om een vergoeding aan Broer Anansi te geven, riep hij boos uit: ‘Jij gemene leugenaar! Die onderdaan van mij is een beste jongen en hij laat zich alleen horen als iemand hem daartoe dwingt. Je hebt hem er dus toe gedwongen, geforceerd.’

De vorst gaf nu aan al zijn onderdanen het bevel om Broer Anansi een pak slaag te geven. De Verdachte Geluiden gehoorzaamden en sloegen Broer Anansi met hun staarten, dat zijn broek en jas ervan scheurden. Maar ten slotte lukte het de leugenaar toch om aan zijn beulen te ontkomen en vluchtte hij uit vrees voor de stinkende geluiden naar de beslagruimten, waar hij tot vandaag de dag nog woont. Dit keer kwam Anansi er dus met gescheurde kleren van af.

Smijter

Er heerste grote hongersnood en iedereen leed gebrek. Ook Broer Anansi had niets te eten en dwaalde hongerig rond, op zoek naar voedsel. Eindelijk, diep in het bos gekomen, ontdekte hij een enorm grote steen met een verbazend lange baard. Enorm verbaasd riep Anansi uit: ‘Mijn God, dat is

voor het eerst in mijn leven dat ik een steen zie met een baard!’ Maar nauwelijks had hij het woord ‘baard’ gezegd of de steen, een a-friengi, draaide zich op en sloeg hem zo hard, dat hij een heel eind de lucht in vloog. Gelukkig kwam Anansi weer zonder letsel op zijn benen terecht. Deze gebeurtenis bracht Ba Anansi op de gedachte om met deze wondersteen zijn voordeel te doen. Hij maakte op de plek waar hij terecht gekomen was een kruis, en plaatste in het midden hiervan een scherp toegespitste staaf, met de punt naar boven gekeerd. Daarna ging Broer Anansi de dieren uit de omtrek naar de gevaarlijke plek lokken. Hij begon met Vader Tijger, Oom Tampir en Vriend Hert er naartoe te gaan. Tegen elk van hen zei hij: ‘Kom mee, en ik zal je een steen met een baard wijzen. Deze steen is de vader van het bos hier, en daarom moet iedereen die hem nadert uitroepen: “Mijn God, dat is voor het eerst in mijn leven dat ik een steen zie met een baard!” Wie dat niet doet sterft binnen korte tijd een vreselijke dood.’

Telkens als een van deze dieren het woord ‘baard’ zei, wierp de a-friengi de ongelukkige omhoog. Deze viel dan op de puntige staaf, die hem geheel doorboorde, zodat hij een prooi van de listige Broer Anansi werd.

Broer Anansi kwam ook zijn Vriend Houtworm tegen, die hij eveneens meenam om de steen met een baard te zien. Onderweg vergat Broer Anansi aan Vriend Houtworm te vertellen wat die moest uitroepen. Toen ze vlak bij de a-friengi gekomen waren wilde Broer Anansi dit nog doen en sprak zachtjes: ‘Vriend Houtworm, als je niet wilt dat de bosvader je spoedig op een akelige manier laat omkomen, roep dan uit: “Mijn God, dat is voor het eerst in mijn leven dat ik een steen zie met een ba... ba... ba...”’, waarop Vriend Houtworm het woordelijk nazei: ‘Mijn God, dat is voor het eerst in mijn leven dat ik een steen zie met een ba... ba... ba...!’

‘Nee’, riep Broer Anansi, ‘dat is niet goed. Je moet zeggen: “Mijn God, dat is voor het eerst in mijn leven dat ik een steen zie met een baar-... baar-... baar-...”!’

Weer zei Vriend Houtworm Broer Anansi’s woorden pre-

cies na: ‘Mijn God, dat is voor het eerst in mijn leven dat ik een steen zie met een baar-... baar-... baar-...!’

Toen werd Broer Anansi ongeduldig en riep uit: ‘Wees toch niet zo dom, Vriend Houtworm, maar zeg: “Mijn God, dat is voor het eerst in mijn leven dat ik een steen zie met een baard!”’

En nauwelijks was het verboden woord ‘baard’ Anansi’s lippen ontglipt of de a-friengi wierp hem de lucht in. Angstig schreeuwde Broer Anansi bij het neerkomen zijn vrouw toe: ‘Zus Akoeba, neem de staaf weg. Het is Anansi zelf die komt!’

Maar de goede vrouw was daar niet aanwezig, dus onderging Broer Anansi hetzelfde lot als zijn slachtoffers. En zo trof Zus Akoeba haar echtgenoot iets later aan, gevangen in zijn eigen val. Voorzichtig bevrijdde zij hem en met veel moeite lukte het haar eindelijk de wond die hij opgelopen had te genezen. Hij hield er echter een litteken op zijn borst aan over. En zo is de kleine holte ontstaan die iedere spin aan de onderkant van zijn lichaam heeft.

Vriend Houtworm, die getuige van het voorval was geweest, riep de andere dieren van het bos bij elkaar en vertelde hun hoe hij door toeval aan de dood ontkomen was. Iedereen schold Broer Anansi uit voor valsaard en riep: ‘Wie een kuil graaft voor een ander, loopt het gevaar er zelf in te vallen.’

Kapitein ziet liever geen vuur

Broer Anansi kreeg van zijn vriend, de scheepskapitein, een paar versleten zeemanskleren, waaronder een paar oude schoenen en een gedeukte hoed. Nu hadden deze prullen eigenlijk geen waarde, maar Broer Anansi borg ze verheugd op, want hij wilde zijn vrouw Zus Akoeba ermee voor de gek houden, om wat lekker eten van haar te krijgen.

Thuisgekomen vertelde Broer Anansi die middag aan zijn goedge vrouw, dat een van zijn oude kennissen, een zeekapitein, haar tegen de avond zou bezoeken. De man kwam Zus Akoeba spreken over haar oudste zoon, die hij

tot kapitein wilde opleiden. Zij moest hem dus zo gul mogelijk ontvangen, om hem des te gunstiger voor hun zoon te stemmen.

Verheugd over zoveel goede vooruitzichten voor haar kind, maakte Zus Akoeba meteen alles onder Broer Anansi's toezicht gereed voor een kostelijk maal. Ze slachtte haar vetste kalkoen en kocht van haar spaargeld andere lekkernijen, onder andere dranken waar zeelui gewoonlijk veel van houden.

Toen de boel dan eindelijk klaargezet was loog Broer Anansi, dat hij de kapitein van boord moest halen, en daarna vertrok hij.

Even later werd aan de deur geklopt en iemand vroeg met grove stem of hij binnen mocht komen. Zus Akoeba deed open. De kapitein trad alleen binnen, groette, en vroeg in slecht Engels of Broer Anansi niet kwam.

Zus Akoeba antwoordde hierop dat haar echtgenoot de kapitein was gaan afhalen, en hem gemist moest hebben. Hij zou straks wel terugkomen. De kapitein wou echter zijn overjas en zijn hoed niet afdoen. Ook mocht de lamp niet aangestoken worden, hoewel de schemering al inviel. Hij zei: 'Nu, nu, de kapitein ziet liever geen vuur, want vuur brak mijn oog sinds ik een kleine jongen was.'

Zus Akoeba bood de zeeman toen een stoel aan, waarop hij zonder verdere plichtplegingen ging zitten en meteen over Zus Akoeba's zoon begon te spreken. Hij wou de jongen het kapiteinsvak leren. Broer Anansi had er niets op tegen. Maar nu wou hij weten of Zus Akoeba bang was om hem het kind toe te vertrouwen. Zus Akoeba antwoordde, dat het haar juist een groot genoegen was, dat de kapitein de knaap bij zich aan boord wilde nemen. Het was een flinke jongen, die zeker zijn best zou doen. De kapitein verzekerde haar dat hij blij was dit te horen. Hij kon de knaap echter pas op de volgende reis meenemen. Hij zou Zus Akoeba wel kunnen zeggen, waarom dat nu nog niet ging, maar zij zou het toch niet begrijpen omdat ze geen verstand van zeezaken had.

Natuurlijk moest Zus Akoeba hiermee genoeg nemen. Ze vond nu dat ze de kapitein te eten moest vragen, en die uitnodiging werd direct aangenomen. De kapitein wilde echter liever niets gebruiken zolang Broer Anansi er nog niet was.

Herhaaldelijk zei hij tegen zijn aanstaande scheepsleerling: 'Ik wil je vader zien, waar is je vader?'

De jongen antwoordde steeds dat zijn vader de kapitein van boord was gaan halen en dat hij vast straks weer thuis zou komen.

Broer Anansi kwam echter maar niet terug, en daarom drong Zus Akoeba erop aan om toch maar aan tafel te gaan, want anders zou het eten koud worden.

De kapitein nam toen aan de tafel plaats en begon daar in de schemering gulzig van de heerlijke maaltijd te eten. Hierbij smakte hij met zijn lippen, precies zoals Broer Anansi dat altijd deed, en daarom begon de jongste zoon de zaak een beetje te wantrouwen. Ook vergiste hij zich bij het spreken, en af en toe meende de jongen de stem van zijn vader te herkennen.

Om nu zekerheid te krijgen, kroop de jongen ongemerkt onder de tafel en streek er zachtjes een lucifer aan. Toen lichtte hij even de broekspijp van de kapitein op, en riep terwijl hij hem bij zijn dunne benen greep: 'Ma, ma, het is niets geen scheepskapitein, het is papa zelf!'

Toen ze dit hoorde pakte Zus Akoeba haar vermoede echtgenoot beet, rukte hem zijn overjas en zijn hoed af, terwijl een van de kinderen de lamp aanstak.

En daar stond nu Broer Anansi ontmaskerd en hij smeekte om vergiffenis. Maar Zus Akoeba, in haar woede, wou van geen vergiffenis weten: ze nam een stok en begon Broer Anansi onbarmhartig te ranselen. Pas nadat ze hem half dood geslagen had, lukte het Anansi om aan de handen van zijn driftige vrouw te ontkomen en naar de beslagruimten te vluchten, waar hij sindsdien woont.

En daarom weigert de spin ook alle voedsel als men dit aan een stokje toesteeft met de woorden: 'Broer Anansi, het is

voor jou en je vrouw.' Zegt men echter: 'Broer Anansi, het is voor jou alleen', dan grijpt hij het meteen en brengt het snel naar zijn kelders.

Hoe Anansi zijn schuldeisers betaalt

*M*en vertelt dat in de oude tijd een hongersnood was uitgebroken, die vele slachtoffers eiste. Anansi daarentegen keek het ongeluk recht in het gezicht en ging daarna naar zijn buurman Kakkerlak, die de landbouw uitoefende, en leende bij hem een grote hoeveelheid aardvruchten; daarna ging hij naar zijn vriendin Hen en vroeg haar om wat rijst. Van vriend Vos leende hij groente, van Tijger vlees en ten slotte van een jager wat geschoten wild.

Een paar weken later kwam Kakkerlak bij Anansi om het geld te halen, omdat deze zijn schuld nog niet had betaald.

Anansi was in de keuken.

'Goedendag, Anansi.'

'Goedemorgen. Je zult lang leven, vriend; ik had net besloten vandaag het geld op te sturen. Ga even naar binnen, want het is hier warm. Ik kom bij je zodra ik deze banaan geschild heb. Neem je gemak, doe alsof je thuis bent.'

Anansi bezat echter geen cent en hij verzon een list om van zijn schuldeisers af te komen.

Na verloop van een kwartier riep Kakkerlak verschrikt uit: 'Anansi, ik ben verloren!'

'Verloren, hoezo?'

'Kijk daarginds in de verte komt mijn vijandin aan!'

'Wie dan toch?'

'Hen!'

'Is dat alles? Ga onder de canapé schuilen en blijf rustig zitten. Ze zal je niets doen, je kunt op mij rekenen!'

Kakkerlak liet zich dat geen twee keer zeggen en kroop onder de canapé.

'Goedendag, kapitein Anansi.'

'Goedendag waarde vriendin.'

‘Hoe is het met de kleintjes thuis? Ik kom bij u om de zaak...’

‘Zaak? Welke zaak! O, dat geld zeker, is het niet?’

‘Ja, kapitein.’

‘Ga maar naar binnen, ik kom bij je zodra ik dit stukje kabeljauw geroosterd heb.’

Toen ze naar binnen ging schreeuwde Hen plotseling: ‘Kapitein, kapitein, ik ben weg!’

‘Weg? Je hoeft niet weg, ik ben dadelijk klaar.’

‘Nee, ik ga niet weg, maar ik ga dood!’

‘Dood? Hoezo?’

‘Daarginds komt Vos aan, hij zal mij opeten.’

‘Welnee, waarde vriendin, verberg je onder de canapé en beweeg je niet.’

Zo gezegd, zo gedaan. Hen kroop onder de canapé en at Kakkerlak op.

Vos naderde; hij groette kapitein Anansi, en vroeg hem om het verschuldigde geld.

‘Wel vriend, ik verwachtte je al; ik heb het al een paar dagen geleden voor je klaargelegd. Kom binnen en maak het je gemakkelijk, ik ben bezig met koken.’

‘Dan eet ik vandaag met je mee, want ik verga van de honger.’

‘Met genoeg, waarde vriend, van harte welkom.’

Vos ging binnen en nam plaats op de canapé.

‘Hmm, het ruikt hier naar kip.’

Nadat hij een tijdje gewacht had riep Vos zijn gastheer toe dat Tijger in aantocht was en dat deze hem zonder twijfel tot zijn prooi zou maken.

‘Kom vriend, Tijger is zo slecht niet.’

‘Maar ik wil liever niets met hem te maken hebben.’

‘Wil je dan schuilen?’

‘Ja, natuurlijk!’

‘Probeer dan voorzichtig onder de canapé te kruipen en beweeg je niet.’

‘Ja kapitein.’

Vos kroop voorzichtig onder de canapé, zag Hen en at haar op.

Tijger kwam bij Anansi en maakte zijn opwachting.

‘Goedemorgen, Anansi! Ik kwam bij u om die kleinigheid.’

‘Kleinigheid? Wat bedoel je?’

‘Wel, bent u dan vergeten wat u bij mij op krediet hebt gekocht?’

‘O ja. En je komt om het geld nietwaar? Ja, ik heb het al sinds een paar dagen in mijn koffer. Ga naar binnen en maak het je gemakkelijk; ik kom meteen.’

Tijger trad binnen, ging zitten en begon een awari-bangri te spelen. Plotseling riep hij verschrikt uit: ‘Anansi, red mij! Ik ga sterven, daar komt de jager aan.’

‘Wel, kijk eens of je onder de canapé kunt schuilen. Gaat het niet, zeg het me dan.’

Tijger stak zijn kop onder de canapé, at Vos op en kwam daarna bij Anansi terug om te zeggen dat hij daar onmogelijk kon schuilen.

‘Weet je wat, vriend Tijger, klim in deze manja en blijf erin zitten tot de jager weg is.’

Tijger klom in de boom.

De slimme Anansi zette aan de voet van de boom een tobbe met helder water, waarin het beeld van de tijger weerkaatst werd.

De jager kwam dichterbij en vroeg Anansi om het verschuldigde geld.

‘Heer Jager, even wachten, ik ben dadelijk klaar; het is in orde. Wat is er aan de hand?’

‘Niets! Doe mij een plezier en help mij wat vlug.’

‘Zeker vriend! Ga intussen op die stoel zitten onder de boom en rust even uit.’

De jager zette zijn geweer neer en vroeg Anansi hem water te geven zodat hij zijn gezicht kon wassen.

‘Doe alsof je thuis bent; er is water in die tobbe.’

De jager boog zich over de ton, zag het spiegelbeeld van de tijger, greep zijn geweer en velde de tijger.

Anansi schreeuwde luidkeels: ‘Hemel! Ik ben verloren...! Mijn arme vrouw! Mijn kinderen! Hoe me te verdedigen? De hele familie kwam erbij staan. De jager riep verschrikt: ‘Wat is er gebeurd?’

‘Wat er gebeurd is? Durft u dat te vragen? Wel, u hebt de tijger van de gouverneur van het dorp gedood. Hij was bij mij in de kost gedaan, omdat ik hem moest leren praten. Hij had het al ver in die kunst gebracht en nu...! Mijnheer, u zult u moeten verantwoorden over wat hier is gebeurd. Ik ga onmiddellijk een patrouille halen om u te laten arresteren.’

‘Rampzalige! Mijn vrouw, mijn kinderen!’

‘Dat kan mij niets schelen.’

‘Wel Anansi, help uw vriend.’

‘Helpen! Dat woord ken ik niet. Wie zal mij helpen als ik u help?’

‘Geef me dan raad, kameraad.’

‘Ik ben uw kameraad niet!’

‘Wel Anansi, je hoeft me niet te betalen.’

‘O nee! Ik wil geen gift van u, heer Jager. Ik moet de tijger levend terug hebben, diezelfde tijger die u gedood hebt. U komt hier niet vandaan, voordat die tijger weer leeft, begrepen?’

De jager stelde Anansi voor de schuld kwijt te schelden en bovendien 100 gulden te betalen.

‘Nu, dat is goed, dan kan ik tenminste proberen een andere tijger te kopen. Gaat dat niet, dan zal ik moeten liegen, en dat doe ik niet graag. Ik zal dan maar vertellen dat de tijger ziek was en gestorven is.’

‘Juist Anansi.’

‘Ja, maar eerst de kwitantie en de honderd gulden.’

Anansi kreeg waar hij om gevraagd had.

‘U kunt gaan.’

De jager maakte zich zo snel mogelijk uit de voeten. De hele familie Anansi sprong op de dode tijger om hem schoon te maken en een gedeelte te drogen. Zo hadden zij weer vlees voor een hele tijd.